

Två nya statliga specialskolor

*Delbetänkande
av Utredningen om statliga specialskolor*

Stockholm 2007

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2007:30

Till statsrådet vid Utbildningsdepartementet Jan Björklund

Regeringen beslutade den 7 december 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Uppdraget skall i denna del enligt direktiven (dir. 2006:127) redovisas den 15 maj 2007.

Enligt direktiven skall utredaren därutöver kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Utredaren skall vidare enligt direktiven granska ansvarsfördelningen mellan staten och kommunen när det gäller utbildning för döva, hörselskadade eller dövblinda elever. Dessa delar av uppdraget skall redovisas senast den 3 december 2007.

Sofia Larsen, ordförande i riksdagens utbildningsutskott, förordnades från och med den 7 december 2006 till särskild utredare.

Som sekreterare i utredningen förordnades från och med den 1 januari 2007 Merja Strömberg, kansliråd vid Utbildningsdepartementet.

Som sekreterare i utredningen förordnades vidare från och med den 19 februari 2007 Roger Karlsson, hovrättsassessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Som experter i utredningen förordnades från och med den 1 februari 2007 Kent Eriksson och Cecilia Danielsson, departementssekreterare vid Utbildningsdepartementet, Kristina Lindström, departementssekreterare vid Finansdepartementet, Mari Svensson, kansliråd vid Finansdepartementet, Jan Mellgren, skolchef i Göteborg och Ulf Gustin, stf. grundskolechef i Uppsala.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om statliga
specialskolor (U 2006:11), överlämnar härmed sitt första betänkande
Två nya statliga specialskolor (SOU 2007:30).

Stockholm den 15 maj 2007

Sofia Larsen

/Merja Strömberg
Roger Karlsson

Förord

Att känna sig behövd, att kunna vara delaktig och att känna att man lyckas är centrala meningar i vårt liv. Ofta tar vi det för givet att alla kan, att vår gemensamma grundstruktur i samhället passar alla och att likvärdighet betyder likadant. För mig betyder likvärdighet att alla ges en ärlig chans att lyckas, att alla kan vara delaktiga och känna sig behövd utifrån sina egna förutsättningar, möjligheter och mål.

Det är en självklarhet att alla ska vara inkluderade i vårt samhälle. Det är ett synnerligen viktigt mål om vi kommer ihåg att vägen dit kan se olika ut. För elever i skolan ser behoven olika ut och vad som är det bästa för den ene passar inte den andre. För att skolan ska kunna bli likvärdig krävs en ökad valfrihet och flexibilitet. Det krävs också utbildningsalternativ som erbjuder specifik specialistkompetens och specifika hjälpmedel.

I denna första del av utredningen ger jag förslag på hur Eke-skolan och Hällsboskolan kan återetableras som statliga specialskolor. Min utgångspunkt har varit en ny flexibel specialskola där nyckelorden är *valfrihet*, *flexibilitet* och *information*. En valfrihet som innebär större möjligheter att kunna välja skolform för den aktuella målgruppen. En flexibilitet som innebär att utbildningen utformas så att den på bästa sätt tillgodoser den enskilde elevens behov. Ökade informationsinsatser som innebär att elever med funktionshinder och deras vårdnadshavare får den information de behöver för att kunna välja antingen en lämplig skolform eller annan form av stöd. Jag har också haft som utgångspunkt att försöka ge förslag som är långsiktigt hållbara.

Sofia Larsen
Särskild utredare

Innehåll

Sammanfattning	9
Författningsförslag	15
1 Utredningens uppdrag och arbete	35
1.1 Uppdraget.....	35
1.2 Utredningsarbetet.....	35
2 Bakgrund	37
2.1 Specialskolan före den 1 juli 2000	37
2.2 Specialskolan i dag	38
2.3 Kommunernas ansvar för skolan.....	40
2.4 Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken.....	41
2.5 Handikappolitiska överenskommelser	41
3 Ekeskolan och Hällsboskolan återetableras som statliga specialskolor	43
3.1 Skolornas organisation	46
3.2 Hemkommunernas roll	47
3.3 Behovet av utbildningsplatser	48
3.4 Ikraftträdande	50
3.5 Barn och ungdomar med synskada	50
3.6 Uppföljning och utvärdering.....	51

4	Ekonomiska konsekvenser	53
5	Författningskommentar	55
5.1	Förslag till lag om ändring i skollagen	55
5.2	Förslag till förordning om ändring i specialskoleförordningen.....	57
5.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen med instruktion för Specialpedagogiska institutet.....	61
5.4	Förslag till förordning om upphävande av förordningen om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter och förordningen om ersättning för elever som fullgör sin skolplikt i särskilda resurscenter	62
5.5	Övriga författningsförslag	62
	Bilaga	63
	Kommittédirektiv 2006:127	

Sammanfattning

Mitt uppdrag har varit att utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. I uppdraget har ingått att kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli. Min uppgift har också varit att analysera och föreslå hur skolorna skall organiseras och på vilket sätt elevernas hemkommuner kan involveras i elevernas skolgång i en statlig specialskola. Därutöver har i uppdraget ingått att redovisa förslagets administrativa, organisatoriska och ekonomiska konsekvenser samt en kostnadsberäkning för berörda myndigheter. I uppdraget har även ingått att föreslå nödvändiga författningsändringar.

Vi har under utredningen samrått med personalen och ledningen vid Ekeskolan och Hällsboskolan, Specialpedagogiska institutet, Specialskolemyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Synskadades Riksförbund (SRF), Unga synskadade (US), Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Afasiförbundet/Talknuten och Riksförbundet Ekeskolans Vänkrets.

Förslag

Mina förslag syftar till att forma en statlig specialskola där det enskilda barnets behov och förutsättningar står i fokus. Utbildningen i specialskolan skall vara *flexibel*. Med en flexibel utbildning avser jag en utbildning som utformas så att den på bästa sätt tillgodoser de behov eleven har. För att få en bred uppfattning om elevens behov krävs en dialog mellan eleven, elevens vårdnadshavare, skolans personal och hemkommunen. Dialogen bör resultera i en överenskommelse där utbildningen utformas så att eleven ges de

bästa möjliga förutsättningarna till största möjliga utveckling både socialt och kunskapsmässigt.

Mina förslag syftar även till att öka möjligheterna för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning att *välja skolform*. Om elevens behov kräver det skall det vara möjligt för eleven att få sin utbildning i en statlig specialskola. Det är dock av yttersta vikt att specialskolan kontinuerligt följer upp och utvärderar elevens sociala utveckling och kunskapsutveckling och i samverkan med eleven, elevens vårdnadshavare och hemkommunen utformar en utbildning som bäst främjar elevens utveckling.

Med mina förslag vill jag därutöver betona vikten av *information*. Elever med funktionshinder och deras vårdnadshavare skall ges bästa möjliga information om olika valmöjligheter inför val av skola.

Nedan följer mina förslag i sammanfattning.

1. Ekeskolan och Hällsboskolan återetableras som statliga specialskolor

I 7 kap. 1 § skollagen (1985:1100) införs en bestämmelse med innebörden att den statliga specialskolan skall omfatta också elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Ändringen föranleder även en del andra författningsändringar. Syftet med återetablerandet av Ekeskolan och Hällsboskolan är främst att öka elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform samt att erbjuda en ändamålsenlig utbildning för de mest utsatta eleverna.

Jag föreslår också att förordningen om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter (2004:203) upphör. Anledningen är att jag i stället föreslår en flexibel specialskola vars verksamhet präglas av de goda erfarenheterna från visstidsutbildningen.

2. Skolornas organisation

Verksamheterna vid Resurscenter tal och språk samt Resurscenter syn Örebro är nära sammanlänkade med skolverksamheten vid Hällsboskolan respektive Ekeskolan. Dessa verksamheter bör enligt min mening inte skiljas åt. Därför föreslår jag att resurscenterverksamheten och specialskolan hålls ihop.

Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan) och Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan) är i dag verksamheter inom Specialpedagogiska institutet. Specialskolemyndigheten i sin tur har i dag ansvar för den statliga specialskolan för döva och hörselskadade elever. Enligt direktiven Översyn av myndighetsstrukturen inom skolväsendet (dir. 2007:28) skall utredaren vid utarbetandet av sina förslag utgå från att en särskild myndighet skall ge råd och stöd i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder samt bedriva undervisning för vissa barn och ungdomar med funktionshinder. Möjligheten att föra Specialskolemyndigheten som en operativ avdelning till myndigheten för statens samlade stöd för funktionshindrade skall i detta sammanhang övervägas. I överensstämmelse med dessa direktiv föreslår jag att resurscenterverksamheten i sin helhet förs över från Specialpedagogiska institutet till Specialskolemyndigheten.

3. Hemkommunernas roll

Jag föreslår att det i specialskoleförordningen (1995:401) införs bestämmelser om att specialskolan aktivt skall samverka med elevernas hemkommuner så att dessa involveras i elevens utveckling i den statliga specialskolan. Syftet med detta förslag är att ta vara på de goda erfarenheter som visstidsutbildningen har inneburit.

4. Information samt behovet av utbildningsplatser

Under min utredning har det framkommit att vårdnadshavare och huvudmän inte alltid har varit medvetna om de möjligheter till utbildning som har funnits vid Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan) och Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan). Endast genom att öka elever, vårdnadshavares och huvudmäns vetskap om vilka alternativ som finns att tillgå kan man förvänta sig att efterfrågan på utbildningsplatser kommer till stånd. I detta syfte föreslår jag att Specialskolemyndigheten ges i uppdrag att aktivt informera olika intressenter, såsom barnavårdscentraler, habiliteringar, skolor, organisationer och övriga ansvariga, om det råd och stöd samt skolor som staten har ett erbjudande.

Att bedöma behovet av utbildningsplatser har visat sig vara mycket svårt. Det saknas statistik över elever med de aktuella funktions-

hindren. Därför blir alla försök att bedöma behovet mer eller mindre gissningar och uppskattningar.

Min bedömning är att efterfrågan inte ökar markant fr.o.m. den 1 juli 2008 då skolorna återetableras eller från den tidpunkten regeringen bestämmer. Däremot anser jag att inom några år kommer efterfrågan på utbildningsplatser att öka, dock under förutsättning att aktiva informationsinsatser genomförs.

5. Uppföljning och utvärdering

För att kunna garantera en god kvalitetsutveckling i verksamheten föreslår jag att en utomstående utvärderare på Utbildningsdepartementets initiativ följer upp och utvärderar verksamheten och vid behov föreslår nödvändiga åtgärder.

Bakgrund

Den statliga specialskolan

Enligt 7 kap. 1 § skollagen (1985:1100) skall utbildningen i specialskolan syfta till att ge barn och ungdomar med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Av 7 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen i specialskolan skall bedrivas vid flera särskilda enheter samt att regeringen meddelar föreskrifter om enheterna och deras upptagningsområden. Enligt 1 kap. 3 § specialskoleförordningen (1995:401) skall specialskolan ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (region-skolor) och en skolenhet för elever från hela landet (riksskola).

Till grund för denna reglering ligger riksdagens beslut med anledning av förslagen i propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Som en följd av beslutet gavs en organisationskommitté i uppdrag att utveckla och lägga fram förslag om den konkreta utformningen av en förändrad organisation för statens stöd i specialpedagogiska frågor. Beslutet innebar bl.a. att statens råd och stöd i specialpedagogiska frågor skulle samlas till en myndighet – Specialpedagogiska institutet – varvid även verksamheterna vid Ekeskolan och Hällsboskolan föreslogs överföras till myndigheten.

För Ekeskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna vid Ekeskolan skulle avvecklas successivt med början den 1 juli 2001. Beslutet innebar också att verksamheterna vid Ekeskolans resurscenter och Tomtebodaskolans resurscenter skulle slås ihop till ett gemensamt resurscenter.

Även för Hällsboskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna skulle avvecklas successivt fr.o.m. den 1 juli 2002 samtidigt som det vid skolan skulle finnas ett resurscenter för barn och ungdomar med grav språkstörning.

Både för Ekeskolan och för Hällsboskolan innebar beslutet att resurscenterverksamheten skulle stärkas i takt med att skolverksamheten minskade. Vid resurscentren skulle det dessutom enligt riksdagens beslut finnas en mindre skoldel för visstidsplaceringar. Med en sådan placering avsågs att en elev erbjuds insatser från resurscentrets sida som ett led i sin utbildning i hemkommunens skola.

Beslutet innebar dessutom att barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn och ungdomar med grav språkstörning inte längre omfattades av specialskolans målgrupp.

Visstidsutbildning vid särskilda resurscenter

Enligt 10 kap. 3 a § skollagen får barn som är synskadade eller gravt språkstörda fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter. Bestämmelsen reglerar placeringar under viss tid vid särskilda resurscenter.

Enligt förordningen (2004:203) om vistidsutbildning vid särskilda resurscenter skall det finnas vistidsutbildning vid Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan) och vid Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan). Syftet med utbildningen vid resurscentren är att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar. Utbildningen skall vidare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen.

Handikappolitiska principer

Den svenska handikappolitiken utgår från den nationella handlingsplanen för handikappolitiken *Från patient till medborgare* (prop. 1999/2000:79). I handlingsplanen slås bl.a. fast att elever med funk-

tionshinder bör, på samma sätt som övriga barn och ungdomar, ha möjlighet att bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet. Till grund för handlingsplanen ligger flera internationella överenskommelser, t.ex. FN:s standardregler, barnkonventionen samt Salamancadeklarationen.

Kommunernas ansvar för skolan

Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) skall alla barn och ungdomar ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. I princip har alla barn som är bosatta i Sverige skolplikt enligt 3 kap. 1 § skollagen. Skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom.

I 4 kap. 1 § skollagen föreskrivs att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Det är således i första hand kommunerna som har ansvaret för utbildningen och det särskilda stödet i det offentliga skolväsendet.

Specialskolemyndigheten

Den 1 juli 2000 inrättades Specialskolemyndigheten som enligt specialskoleförordningen (1995:401) skall ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och en skolenhet för elever från hela landet (riksskola). Regionskolorna är avsedda för döva eller hörselskadade elever som inte behöver särskilda insatser vid riksskolan.

Specialpedagogiska institutet

Den 1 juli 2001 inrättades Specialpedagogiska institutet som enligt sin instruktion (2001:286) skall i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder ge råd och stöd till huvudmän med ansvar för bl.a. förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, utbildning inom det offentliga skolväsendet samt sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn. Därutöver ingår ansvar för att bedriva resurscenterverksamhet i institutets uppdrag.

Författningsförslag

Vid utformning av författningsförslagen har det antagits att dessa träder i kraft den 1 juli 2008. Som anförts i avsnitt 3.4 bör emellertid ikraftträdandet samordnas med utredningen om Översyn av myndighetsstrukturen inom skolväsendet m.m. (dir. 2007:28). Om regeringen bestämmer en annan dag för ikraftträdande måste följaktligen förslagen justeras i vissa delar.

1 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100) ¹
dels att 10 kap. 3 a § skall upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 7 kap. 1 § och 15 kap. 7 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §²

För barn som *på grund av dövhet eller hörselskada* inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan. Staten är huvudman för specialskolan.

För barn som *är synskadade och har ytterligare funktionshinder, döva, hörselskadade eller gravt språkstörda och som därför eller av andra synnerliga skäl* inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan finns specialskolan. Staten är huvudman för specialskolan.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

Senaste lydelse av 10 kap. 3 a § 1999:886.

² Senaste lydelse 1999:886.

3 kap.3 §³

Barn i allmänhet skall tas emot i grundskolan.

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda skall tas emot i särskolan.

Barn som *inte kan gå i grundskolan eller särskolan därför att de är döva eller hörselskadade* skall tas emot i specialskolan.

Barn som *är synskadade och har ytterligare funktionshinder, döva, hörselskadade eller gravt språkstörda och som därför eller av andra synnerliga skäl inte kan gå i grundskolan eller särskolan* skall tas emot i specialskolan.

Vid prövningen om barnet kan gå i grundskolan eller särskolan skall barnets bästa sättas i främsta rummet.

7 kap.1 §⁴

Utbildningen i specialskolan skall syfta till att ge barn och ungdomar med dövhet *eller* hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan.

Utbildningen i specialskolan skall syfta till att ge barn och ungdomar med *synskada och ytterligare funktionshinder, dövhet, hörselskada eller grav språkstörning* en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan.

15 kap.7 §⁵

Socialstyrelsen har den centrala tillsynen över elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning, specialskolor *och resurscenter* samt vid viss utbildning för elever

Socialstyrelsen har den centrala tillsynen över elevhemsboende vid Rh-anpassad utbildning *och* specialskolor samt vid viss utbildning för elever med utveck-

³ Senaste lydelse 1999:886.

⁴ Senaste lydelse 1999:886.

⁵ Senaste lydelse 1999:886.

med utvecklingsstörning som bedrivs enligt avtal med staten. lingsstörning som bedrivs enligt avtal med staten.

Länsstyrelserna har tillsyn över verksamheten vid sådant elevhemsboende som avses i första stycket och får då inspektera verksamheten. Länsstyrelserna har tillsyn över verksamheten vid sådant elevhemsboende som avses i första stycket och får då inspektera verksamheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
2. Har elever före den 1 juli 2008 tagits emot till utbildning enligt 10 kap. 3 a § skall utbildningen fortsättningsvis anordnas till dess eleverna har avslutat den. Äldre bestämmelser skall tillämpas på sådan utbildning.

2 Förslag till förordning om ändring i specialskoleförordningen (1995:401)

Härigenom föreskrivs i fråga om specialskoleförordningen (1995:401)

dels att 1 kap. 3, 5, 8 och 9 §§, 2 kap. 6 §, 3 kap. 5 § och 8 kap. 8 §, rubriken närmast före 1 kap. 8 § samt punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2000:448) om ändring i specialskoleförordningen (1995:401) skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas nya paragrafer, 1 kap. 11 a §, 2 kap. 2 a och 2 b §§, 3 kap. 5 a §, 6 kap. 8 och 9 §§ och 10 kap. 1 a §, samt närmast före 6 kap. 8 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §⁶

Specialskolan skall ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och *en skolenhet* för elever från hela landet (*riksskola*).

Specialskolan skall ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och *tre skolenheter* för elever från hela landet (*riksskolor*).

En del av elevernas utbildning i specialskolan får i samverkan med elevens hemkommun ske i kommunens grundskola eller särskola.

5 §⁷

I denna förordning avses med

1. *hörselskada*: nedsättning av hörseln,
2. *skoldagar*: de dagar under ett läsår under vilka utbildning skall äga rum,
3. *styrelsen*: styrelsen för Specialskolemyndigheten,

I denna förordning avses med

1. *hörselskada*: nedsättning av hörseln,
2. *språkstörning*: *specifik störning av tal- och språkutvecklingen*,
3. *synskada*: *nedsättning av synförmågan*,
4. *funktionsbinder*: *fysiska funk-*

⁶ Senaste lydelse 2000:448.

⁷ Senaste lydelse 2000:448.

4. *undervisningstid*: arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning,

5. *ämne*: ämne för vilket regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, Statens skolverk har fastställt en kursplan.

tionshinder; medicinskt, psykiskt eller neurologiskt betingade funktionsnedsättningar; svåra läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) samt utvecklingsstörning och andra funktionshinder som avses i 1 kap. 16 § skollagen (1985:1100),

5. *skoldagar*: de dagar under ett läsår under vilka utbildning skall äga rum,

6. *styrelsen*: styrelsen för Specialskolemyndigheten,

7. *undervisningstid*: arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning,

8. *ämne*: ämne för vilket regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, Statens skolverk har fastställt en kursplan,

9. *hemskola*: den skola där eleven skulle ha fullgjort sin skolgång om eleven inte hade mottagits för utbildning vid specialskolan.

Riksskolan

Riksskolan, som skall finnas i Gnesta (Åsbackaskolan), är avsedd för döva eller hörselskadade elever som på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning i en regionskola.

Riksskolor⁸

8 §⁹

Riksskolor skall finnas i
 1. Gnesta (Åsbackaskolan).
Skolan är avsedd för döva eller hörselskadade elever som på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning i en regionskola.

2. Örebro (*Ekeskolan*). *Skolan är avsedd för elever med synskada och ytterligare funktionshinder.*

⁸ Senaste lydelse av rubriken närmast före 1 kap. 8 § 2000:448.

⁹ Senaste lydelse 2002:238.

3. *Sigtuna (Hällsboskolan). Skolan är avsedd för elever med grav språkstörning.*

9 §¹⁰

Vid riksskolan skall också tas emot elever som är dövblindfödda.

Vid Åsbackaskolan skall också tas emot elever som är dövblindfödda.

11 a §

Specialskolemyndigheten skall i slutet av varje läsår underrätta elevernas hemkommun om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling.

2 kap.

2 a §

Specialskolemyndigheten skall erbjuda specialpedagogisk utredning inom resurscenter för

1. *barn och ungdomar med synskada samt barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder,*

2. *barn och ungdomar med grav språkstörning,*

3. *döva och hörselskadade barn och ungdomar som också är utvecklingsstörda, och*

4. *barn och ungdomar som är dövblindfödda.*

Verksamheten vid ett resurscenter skall omfatta barn och ungdomar med sådana funktionshinder i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, i det offentliga skolväsendet, i sådana fristående skolor som står under statlig

¹⁰ Senaste lydelse 2000:448.

tillsyn enligt 9 kap. skollagen (1985:1100), i sådan utbildning som avses i 10 kap. 1 § och 2 §§ skollagen och i utbildning som motsvarar förskoleklassen och som inte bedrivs av en godkänd fristående skola.

Vid ett resurscenter får även ingå specialpedagogisk träning. I verksamheten vid ett resurscenter skall ingå information till och utbildning av lärare och annan personal samt av vårdnadshavare.

Utredning och träning får vid behov även omfatta barn som inte har börjat i de verksamheter som avses i andra stycket.

2 b §

Specialskolemyndigheten skall bedriva undervisning för barn och ungdomar som enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) i dess lydelse före den 1 juli 2008 får fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter och för barn och ungdomar som avses i punkterna 2, 3, 7 och 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen.

6 §¹¹

Inom Specialskolemyndigheten skall finnas ett kansli med säte i Örebro.

För varje skolenhet skall det finnas en rektor.

Vid Specialskolemyndigheten skall det finnas sådana resurscenter som avses i 2 a och 2 b §§.

Specialskolemyndigheten bestämmer i övrigt själv sin organisation.

¹¹ Senaste lydelse 2000:448.

3 kap.**5 §¹²**

För *specialskolan* gäller den timplan som framgår av bilagan till denna förordning.

För *Birgittaskolan, Kristina-skolan, Manillaskolan, Vänerskolan, Östervångsskolan, Åsbackaskolan och Hällsboskolan* gäller den timplan som framgår av bilagan till denna förordning.

Timplanen anger den minsta totala undervisningstid i timmar som skall erbjudas elever i årskurserna 1–10.

Specialskolemyndigheten beslutar om fördelningen av undervisningstiden på ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. När särskolans kursplaner skall tillämpas gäller dock i stället 6 §.

5 a §

I Ekeskolan skall eleverna i årskurserna 1–10 erbjudas en minsta total undervisningstid på 7 465 timmar. När de kursplaner som avses i 2 och 3 §§ skall tillämpas beslutar Specialskolemyndigheten om fördelningen av undervisningstiden på ämnen eller ämnesgrupper som finns i grundskolans timplan samt på språkval och elevens val.

6 kap.***Utbildning i hemkommunen*****8 §**

Specialskolemyndigheten får efter att ha hört elevvårdskonferensen och samrätt med elevens hemkommun besluta att del av elevens utbildning skall ske i kommunens grundskola eller särskola. Syftet med att utbildningen skall ske i kommunens skola skall

¹² Senaste lydelse 2000:448.

vara att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen.

Innan ett beslut enligt första stycket meddelas skall elevens vårdnadshavare eller, om eleven har fyllt 18 år, eleven få tillfälle att yttra sig i frågan.

Vid prövningen om del av elevens utbildning skall ske i hemkommunens grundskola eller särskola skall elevens bästa sättas i främsta rummet.

9 §

Specialskolemyndigheten och elevens hemkommun skall gemensamt planera elevens fortsatta utbildning inför elevens övergång till utbildning i hemskolan eller hemkommunen. Elevens vårdnadshavare skall hållas informerad om elevens utbildning. Eleven och elevens vårdnadshavare skall beredas tillfälle att delta i Specialskolemyndighetens och hemkommunens planering.

Vid utvecklingssamtal skall företrädare för hemskolan eller hemkommunen medverka i den utsträckning som behövs för att syftet med utvecklingssamtalet skall kunna uppnås.

8 kap.

8 §¹³

När betyg sätts efter det att ett ämne eller ämnesblock har avslutats, skall betyget bestämmas med hjälp av

¹³ Senaste lydelse 2007:55.

1. de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i specialskolan, och

2. de betygskriterier som har fastställts för ämnena och ämnesblocken.

Betyget Godkänt skall motsvara de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i ämnena i slutet av det tionde skolåret. Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygskriterier för betygen Väl godkänt och Mycket väl godkänt. Betygskriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanerna som krävs för respektive betyg.

Om det finns särskilda skäl får läraren vid betygssättningen bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det tionde skolåret. Med särskilda skäl avses funktionshinder, utöver dövhet eller hörselskada, eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven skall kunna nå ett visst mål.

Om det finns särskilda skäl får läraren vid betygssättningen bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det tionde skolåret. Med särskilda skäl avses funktionshinder, utöver *synskada och ytterligare funktionshinder*, dövhet, hörselskada eller *grav språkstörning*, eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven skall kunna nå ett visst mål.

10 kap.

1 a §

Specialskolemyndighetens beslut i fråga som avses i 6 kap. 8 § denna förordning om att del av elevs utbildning skall ske i hemkommunens grundskola eller särskola får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Beslutet får överklagas endast av elevens vårdnadshavare eller, om eleven har fyllt 18 år, av eleven.

2¹⁴. Om inte något annat sägs i punkt 3 skall bestämmelserna i 1 kap. 4, 5 och 10–12 §§ samt 3–10 kap. tillämpas även i fråga om elever som avses i punkterna 2, 3, 7 och 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen (1985:1100). *Vad som sägs om Specialskolemyndigheten skall i dessa fall avse Specialpedagogiska institutet.*

2. Om inte något annat sägs i punkt 3 skall bestämmelserna i 1 kap. 4, 5 och 10–12 §§ samt 3–10 kap. tillämpas även i fråga om elever som avses i punkterna 2, 3, 7 och 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen (1985:1100).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.
2. I fråga om synskadade eller talskadade elever som avses i punkterna 2, 3 och 7 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen (1985:1100) skall punkten 2 i övergångsbestämmelserna till förordning (2002:238) om ändring i specialskoleförordningen (1995:401) fortfarande gälla.

¹⁴ Senaste lydelse 2002:238.

3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:286) med instruktion för Specialpedagogiska institutet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2001:286)¹⁵ med instruktion för Specialpedagogiska institutet

dels att nuvarande 3, 4, 12, 15, 16 och 20 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1, 7, 11 och 14 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹⁶

Specialpedagogiska institutet skall i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder ge råd och stöd till huvudmän med ansvar för

- förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg,
- utbildning inom det offentliga skolväsendet,
- sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn enligt 9 kap. skollagen (1985:1100),
- sådan utbildning som avses i 10 kap. 1 och 2 §§ skollagen, och
- utbildning som motsvarar förskoleklassen och inte bedrivs av en godkänd fristående skola.

Institutet skall därutöver bedriva undervisning för barn och ungdomar som enligt 10 kap. 3 a § skollagen får utbildning vid ett särskilt resurscenter och för barn och ungdomar som avses i punkterna 2, 3, 7 och 8 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:886) om ändring i skollagen.

Med funktionshinder avses i denna förordning fysiska funktionshinder, medicinskt, psykiskt eller neurologiskt betingade funktionsnedsättningar, svåra läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) samt utvecklingsstörning och andra funktionshinder som avses i 1 kap. 16 § skollagen.

¹⁵ Senaste lydelse av 12 § 2004:202.

¹⁶ Senaste lydelse 2004:202.

7 §

Verksförordningen (1995:1322) skall tillämpas på institutet med undantag av 2, 4, 5, 17, 21, 27, 28 och 33–35 §§.

Verksförordningen (1995:1322) skall tillämpas på institutet med undantag av 2, 4, 5, 17, 21, 27, 28, 33 och 34 §§.

11 §

Institutets huvudkontor skall ligga i Härnösand.

Regionkontor skall finnas i Umeå, Örebro, Stockholm, Göteborg och Malmö. Vid varje regionkontor skall det finnas en regionchef.

Vid institutet skall det finnas sådana resurscenter som avses i 1 och 3 §§.

14 §

Generaldirektören skall avgöra ärenden som inte skall avgöras av styrelsen, personalansvarsnämnden eller någon annan enligt föreskrifter i specialskoleförordningen (1995:401).

Generaldirektören skall avgöra ärenden som inte skall avgöras av styrelsen eller personalansvarsnämnden.

Om sådana ärenden som avses i första stycket inte behöver avgöras av generaldirektören, får de avgöras av någon annan tjänsteman. Hur detta skall ske skall anges i arbetsordningen eller i särskilda beslut.

Andra stycket gäller inte föreskrifter och sådana ärenden som avses i 13 § 1–3 verksförordningen (1995:1322).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.
2. 7 § i sin äldre lydelse och 20 § gäller fortfarande för beslut som rektor eller lärare har meddelat enligt föreskrifter i specialskoleförordningen (1995:401) före den 1 juli 2008.

4 Förslag till förordning om upphävande av förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter och förordningen (SKOLFS 2000:156) om ersättning för elever som fullgör sin skolplikt i särskilda resurscenter

Regeringen föreskriver att följande förordningar skall upphöra att gälla den 30 juni 2008:

1. förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter, och
2. förordningen (SKOLFS 2000:156) om ersättning för elever som fullgör sin skolplikt i särskilda resurscenter.¹⁷

Övergångsbestämmelser

1. De upphävda förordningarna gäller fortfarande i fråga om elever som före den 1 juli 2008 har tagits emot till utbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100).
2. Vad som i förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter föreskrivs om Specialpedagogiska institutet skall efter den 1 juli 2008 i stället avse Specialskolemyndigheten.

¹⁷ Senaste lydelse SKOLFS 2007:3.

5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹⁸

Det som sägs om skolor i 1–4 §§ gäller även för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. 1, 8 och 8 b skollagen (1985:1100), riksinternatsskolorna och sådana särskilda resurscenter som anordnar utbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen.

Det som sägs om skolor i 1–4 §§ gäller även för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. 1, 8 och 8 b skollagen (1985:1100) och riksinternatsskolorna.

Det som sägs i 1–3 a §§ om skyldighet för en kommun gäller också i tillämpliga delar för andra huvudmän inom det offentliga skolväsendet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.
2. I fråga om resurscenter som anordnar utbildning för elever som före den 1 juli 2008 har tagits emot till utbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) tillämpas äldre bestämmelse.

¹⁸ Senaste lydelse 2006:279.

6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹⁹

Statens skolverk får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna uppgifter dels för uppföljning och utvärdering av skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, dels för Skolverkets nationella utvärderingsprojekt.

Föreskrifterna får omfatta uppgifter som lämnas av

1. skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet,

2. skolhuvudmännen för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. 1, 5, 8 och 8 b §§ skollagen (1985:1100),

3. skolhuvudmännen för sådana fristående skolor som har ställts under statlig tillsyn med stöd av 3 kap. 1 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor,

4. huvudmannen för utbildningen vid sådana särskilda resurscenter som avses i 10 kap. 3 a § skollagen, och

5. en kommun, om det gäller förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som bedrivs av kommunen.

Föreskrifterna får omfatta uppgifter som lämnas av

1. skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet,

2. skolhuvudmännen för sådana fristående skolor som avses i 9 kap. 1, 5, 8 och 8 b §§ skollagen (1985:1100),

3. skolhuvudmännen för sådana fristående skolor som har ställts under statlig tillsyn med stöd av 3 kap. 1 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor, och

4. en kommun, om det gäller förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som bedrivs av kommunen.

Föreskrifterna skall begränsas till vad som behövs för en effektiv uppföljning och utvärdering av de mål för skolverksamheten, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen som har bestämts av

¹⁹ Senaste lydelse 2005:610.

riksdagen och regeringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.
2. I fråga om huvudmannen för utbildningen vid resurscenter som anordnas för elever som före den 1 juli 2008 har tagits emot till utbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) tillämpas äldre bestämmelse.

7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk

Härigenom föreskrivs att 3 § förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Skolverket skall ha tillsyn över

1. det offentliga skolväsendet samt den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen,
2. kommunernas skyldighet att se till att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning,
3. utbildning vid sådana skolor med enskild huvudman (fristående skolor) som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100),
4. utbildning vid riksinternat-skolor,
5. utbildning vid särskilda ungdomshem enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
6. särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § skollagen för skolpliktiga elever på sjukhus eller motsvarande,
7. *visstidsutbildning vid sådana särskilda resurscenter som avses i 10 kap. 3 a § skollagen,*
8. hur kommunerna fullgör sitt tillsynsansvar i fråga om verksamhet som avses i 2 a kap. 13 § skollagen och i 2 b kap. 6 § skollagen,

Föreslagen lydelse

3 §²⁰

Skolverket skall ha tillsyn över

1. det offentliga skolväsendet samt den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen,
2. kommunernas skyldighet att se till att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning,
3. utbildning vid sådana skolor med enskild huvudman (fristående skolor) som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100),
4. utbildning vid riksinternat-skolor,
5. utbildning vid särskilda ungdomshem enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
6. särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § skollagen för skolpliktiga elever på sjukhus eller motsvarande,
7. hur kommunerna fullgör sitt tillsynsansvar i fråga om verksamhet som avses i 2 a kap. 13 § skollagen och i 2 b kap. 6 § skollagen,
8. kommunernas handläggning av frågor enligt 10 kap. 4 § skollagen,

²⁰ Senaste lydelse 2005:612.

9. kommunernas handläggning av frågor enligt 10 kap. 4 § skollagen,

10. Nationellt centrum för flexibelt lärande, när det gäller utbildning som kompletterar den kommunala vuxenutbildningen,

11. vissa andra statsstödda skolor och utbildningar för barn, ungdomar och vuxna i den omfattning som följer av särskilda bestämmelser eller särskilda beslut, och

12. kommunernas uppföljningsverksamhet som omfattas av 1 kap. 18 § skollagen.

9. Nationellt centrum för flexibelt lärande, när det gäller utbildning som kompletterar den kommunala vuxenutbildningen,

10. vissa andra statsstödda skolor och utbildningar för barn, ungdomar och vuxna i den omfattning som följer av särskilda bestämmelser eller särskilda beslut, och

11. kommunernas uppföljningsverksamhet som omfattas av 1 kap. 18 § skollagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.
2. I fråga om tillsyn över visstidsutbildning vid resurscenter som anordnas för elever som före den 1 juli 2008 har tagits emot till utbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) tillämpas äldre bestämmelse.

1 Utredningens uppdrag och arbete

1.1 Uppdraget

Jag skall enligt utredningens direktiv *Statliga specialskolor – bättre förutsättningar och tydligare ansvarsfördelning* (dir. 2006:127) utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. I uppdraget ingår att kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli.

I uppdraget ingår vidare att

- analysera och föreslå hur skolorna skall organiseras,
- analysera och föreslå hur elevernas hemkommuner kan involveras i elevernas skolgång i en statlig specialskola,
- redovisa förslagets administrativa och organisatoriska konsekvenser,
- redovisa övergripande ekonomiska konsekvenser,
- redovisa en kostnadsberäkning för berörda myndigheter, samt
- föreslå nödvändiga författningsändringar.

1.2 Utredningsarbetet

Förutom utredningsdirektiven har vårt arbete i utredningen i första hand utgått ifrån riksdagens beslut om propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105) samt förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter. I propositionen och förordningen lades grunden för den organisation som i dag gäller för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning.

Under utredningstiden har vi haft ett gemensamt halvdagsmöte med experterna.

För att höra synpunkter från personalen och ledningen vid Ekeskolan och Hällsboskolan har utredningen besökt skolorna/resurscentren. Vidare har vi träffat ledningarna för Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten.

Utredningen har därutöver haft kontinuerliga kontakter och samtal med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), i syfte att få synpunkter från berörda kommuner.

För att höra synpunkter från olika intresseorganisationer har vi träffat Synskadades Riksförbund (SRF), Unga synskadade (US), Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB), Afasiförbundet/Talknuten samt Riksförbundet Ekeskolans Vänkrets.

Mitt primära syfte och strävan under utredningen har varit att komma fram till långsiktigt hållbara förslag samt att öka dels likvärdigheten i utbildningen för elever med funktionshinder, dels elevers och vårdnadshavares möjligheter att i ökad omfattning kunna välja skolf orm. De genomförda träffarna och besöken har varit till stor hjälp i mina ställningstaganden.

2 Bakgrund

Den statliga specialskolan

Riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (1998/99:105) innebar förändringar i organisation och målgrupp för specialskolan. Förändringarna trädde i kraft den 1 juli 2000. De två resurscenter som kan ta emot elever för visstidsplaceringar, Resurscenter syn Örebro och Resurscenter tal och språk, var tidigare statliga specialskolor.

2.1 Specialskolan före den 1 juli 2000

Målgruppen för den statliga specialskolan var barn och ungdomar med synskada, dövhet, hörselskada eller talskada. För döva och hörselskadade elever fanns liksom i dag fem regionala skolor. Dessutom fanns tre riksskolor med hela landet som upptagningsområde: Åsbackaskolan, Hällsboskolan samt Ekeskolan.

Vid varje riksskola fanns i enlighet med då gällande specialskoleförordning (1995:401) ett specialpedagogiskt resurscenter. För synskadade elever fanns dessutom Tomtebodaskolans resurscenter.

Varje specialskola, samt Tomtebodaskolans resurscenter, var en egen statlig myndighet med egen styrelse. Varje skolas styrelse beslutade bl.a. om mottagandet av elever till skolan. När en elev tagits emot i specialskolan övertog denna ansvaret från hemkommunen för elevens skolgång. Hemkommunen hade t.ex. inget uppföljningsansvar för elevens skolsituation.

Ekeskolan

Ekeskolan var enligt 1 kap. 7 § då gällande specialskoleförordning avsedd för synskadade elever, samt elever som också var döva, hörselskadade eller utvecklingsstörda. I praktiken erbjöd dock Ekeskolan en individuellt anpassad skolgång för elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Hällsboskolan

Hällsboskolan var enligt 1 kap. 7 § då gällande specialskoleförordning avsedd för dels talskadade elever, dels döva eller hörselskadade elever som inte kunde gå i en regionskola på grund av beteendestörningar eller av andra speciella skäl än synskada eller utvecklingsstörning.

Åsbackaskolan

Åsbackaskolan var enligt 1 kap. 7 § då gällande specialskoleförordning avsedd för döva eller hörselskadade elever som också var utvecklingsstörda.

2.2 Specialskolan i dag

I propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (1998/99:105) lade regeringen fram förslag till ändringar av specialskolan. Förslagen antogs av riksdagen 1999 och trädde i kraft den 1 juli 2000. De viktigaste förändringarna för specialskolan var:

- Specialskolan som skolform bibehålls endast för döva, hörselskadade eller dövblindfödda barn och ungdomar. Specialskolans målgrupp omfattar inte längre syn- eller talskadade barn. Den fasta skoldelen vid Ekeskolan resp. Hällsboskolan avvecklas successivt.
- Möjligheten att efter fullgjord skolplikt erbjudas annan utbildning i specialskolan tas bort.
- En mindre skoldel för placeringar under viss tid skall finnas i anslutning till verksamheten vid Ekeskolans resurscenter och Hällsboskolans resurscenter.

Riksdagens beslut innebar således att specialskolans målgrupp avgränsades till döva, hörselskadade och dövblindfödda barn som behöver en teckenspråkig miljö för sin kommunikation. För dessa skolor finns en myndighet, Specialskolemyndigheten. Inom myndigheten finns de sex nuvarande statliga specialskolorna.

Från och med den 1 juli 2001 utgör det tidigare Ekeskolans resurscenter, tillsammans med det tidigare Tomtebodaskolans resurscenter, Resurscenter syn. Det tidigare Hällsboskolans resurscenter utgör Resurscenter tal och språk. Dessa båda resurscenter ingår i Specialpedagogiska institutet.

Specialskolemyndigheten

Den 1 juli 2000 bildades Specialskolemyndigheten som enligt specialskoleförordningen (1995:401) skall ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionskolor) och en skolenhet för elever från hela landet (riksskola). Regionskolorna är avsedda för döva eller hörselskadade elever som inte behöver särskilda insatser vid riksskolan. Regionskolorna skall finnas i Örebro, Härnösand, Stockholm, Vänersborg och Lund (2000:448). Riksskolan skall finnas i Gnesta och är avsedd för döva eller hörselskadade elever som på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning i en regionskola (2002:238). Vid riksskolan skall också tas emot elever som är dövblindfödda (2000:448).

Specialpedagogiska institutet

Den 1 juli 2001 inrättades Specialpedagogiska institutet som enligt sin instruktion (2001:286) skall i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder ge råd och stöd till huvudmän med ansvar för bl.a. förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, utbildning inom det offentliga skolväsendet samt sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn. I institutets uppdrag ingår bl.a. specialpedagogisk rådgivning, kompetensutveckling och information. Därutöver ingår i uppdraget fyra resurscenter, bl.a. Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan) och Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan). Utöver skolverksamhet genomför resurscentren också specialpedagogiska utredningar och erbjuder s.k. träningsbesök.

2.3 Kommunernas ansvar för skolan

Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) skall alla barn och ungdomar ha lika tillgång till utbildning oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. Barn som är bosatta i landet har skolplikt och skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom enligt 3 kap. 1 § skollagen.

I 5 kap. 1 § grundskoleförordningen (1994:1194) och 5 kap. 1 § särskoleförordningen (1995:206) föreskrivs att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas. För grundskolan gäller också enligt 5 kap. 4 § grundskoleförordningen att en elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst skall ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Stödundervisningen kan anordnas antingen i stället för utbildning enligt timplan eller som komplement till sådan utbildning. Enligt 5 kap. 5 § grundskoleförordningen skall särskilt stöd ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. Om det finns särskilda skäl får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp.

Enligt 6 kap. 1 § skollagen syftar särskolan till att ge utvecklingsstörda barn och ungdomar en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i grundskolan och gymnasieskolan. I 5 kap. 3 § särskoleförordningen anges att särskilt stöd skall ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd skall ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör eller i en specialklass.

Kommunen har således ett långtgående ansvar men också en stor frihet att organisera undervisningen i sina skolor. Det statliga stödet bör ses som ett komplement till det stöd som kommunerna svarar för.

2.4 Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Regeringens proposition *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken* (prop. 1999/2000:79) antogs av riksdagen i maj 2000.

Enligt handlingsplanen bör elever med funktionshinder, på samma sätt som övriga barn och ungdomar, ha möjlighet att bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet.

Enligt handlingsplanen kommer en av specialpedagogikens mest angelägna uppgifter att vara att bidra till utveckling av den vanliga pedagogiken så att beredskapen i skola och förskola ökar att möta variationen av behov hos barn och ungdomar.

2.5 Handikappolitiska överenskommelser

Barnkonventionen

Förenta Nationernas (FN) generalförsamling antog 1989 enhälligt konventionen om barnets rättigheter, som är en överenskommelse mellan konventionsstaterna. Sverige har ratificerat konventionen och har därigenom en folkrättslig förpliktelse att följa konventionens bestämmelser. Barnkonventionen innehåller såväl medborgerliga och politiska rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Alla barn har enligt konventionen lika värde och samma rättigheter, bl.a. rätt till utbildning.

Två av konventionens principer anses vara av särskild vikt i nationell lagstiftning. Den ena principen uttrycks i artikel 3 och innebär att barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Den andra principen uttrycks i artikel 12 och gäller barnets rätt att komma till tals vilket innebär att barnet eller dess företrädare skall beredas möjlighet att höras i alla administrativa förfaranden som rör barnet.

FN:s standardregler

FN:s generalförsamling antog 1993 standardregler om jämlikhet och delaktighet för människor med funktionshinder inom samhällets alla områden. Reglerna är inte juridiskt bindande men innebär ett moraliskt åtagande. För Sveriges del har standardreglerna

varit en utgångspunkt för den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Standardreglerna uttrycker konkreta förslag hur ett land kan undanröja hinder för personer med funktionshinder och skapa ett tillgängligt samhälle. I standardreglerna föreskrivs bl.a. att utbildningen för personer med funktionshinder bör vara en integrerad del av den ordinarie utbildningen.

Salamanca deklARATIONEN

Vid en världskonferens 1994 i den spanska staden Salamanca om undervisning av elever i behov av särskilt stöd antog representanter för 92 regeringar och 25 internationella organisationer en gemensam deklARATION. DeklARATIONEN utgör en handlingsram för specialpedagogiska åtgärder. Salamanca deklARATIONEN uttrycker uppfattningar hos deltagarna i konferensen, men har ingen rättsligt tvingande innebörd. I deklARATIONEN slås fast att barn och ungdomar i behov av särskilt stöd i undervisningen bör omfattas av de allmänna undervisningssystem som byggts upp för flertalet barn.

FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter

FN:s generalförsamling antog med konsensus den 13 december 2006 konventionen om funktionshindrade personers rättigheter och tillhörande fakultativa protokoll om individuell klagorätt.

Konventionen bygger på ett rättighetsperspektiv och består bl.a. av ett antal vägledande principer, såsom ickediskriminering, jämlikhet, oberoende, delaktighet, lika möjligheter och allmänna förpliktelser samt övervakning av efterlevnaden av konventionen.

Sverige har undertecknat konventionen och det fakultativa protokollet. Sverige skall nu ta ställning till om konventionen och det fakultativa protokollet skall ratificeras.

3 Ekeskolan och Hällsboskolan återetableras som statliga specialskolor

Mina förslag:

1. I 7 kap. 1 § skollagen införs en bestämmelse med innebörden att den statliga specialskolan skall omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning.
2. Förordningen om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter (2004:203) upphör.

Skälen för mina förslag

Jag skall enligt mina direktiv utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning.

Det är självklart att alla elever skall så långt som möjligt erbjudas utbildning i sin hemskola eller hemkommun. Det bör också vara en självklar strävan att alla elever skall ha möjlighet att bo hemma med sina föräldrar eller i deras närhet. I enlighet med internationella överenskommelser måste emellertid barnets bästa komma i främsta rummet.

Under min utredning har jag konstaterat att verkligheten inte alltid motsvarar de önskemål och strävanden som borde vara självklara. Ett sådant önskemål är rätten att välja skola. För många elever är det naturligt att få gå i en önskad skola. För elever med funktionshinder är denna rätt inte lika självklar. I mitt uppdrag ingår inte att lämna förslag för att utöka elevgruppens möjligheter till val av skola, men jag vill genom detta förslag öka elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform så att elevers varierande behov bättre kan tillgodoses. Sådana behov kan t.ex. handla om specialistkompetens samt speciella hjälpmedel som elevernas hemskolor eller hemkommuner inte har möjlighet att tillgodose eleven

med. Därför anser jag att det skall finnas utbildningsalternativ där både kompetens och hjälpmedel finns att tillgå för de allra mest utsatta eleverna.

Mina förslag syftar till att Ekeskolan och Hällsboskolan skall arbeta på ett flexibelt sätt där elevens individuella behov och förutsättningar styr utformningen av elevernas utbildning. Under skolgången utvecklas eleverna både socialt och kunskapsmässigt. Därför anser jag att elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling kontinuerligt bör följas upp och utvärderas i nära samverkan med vårdnadshavarna och hemkommunen. Under utvärderingen kan det framkomma att elevens utbildning måste utformas på ett nytt sätt för att bäst tillgodose elevens behov. När så bedöms vara möjligt skall eleven erbjudas möjlighet att fortsätta sin skolgång i hemkommunens skola. Vid bedömningen bör elevens individuella förutsättningar styra och hänsyn skall tas till elevens trygghet, vårdnadshavarnas önskemål samt hemkommunens förutsättningar att ordna utbildning av hög kvalitet.

Visstidsutbildning

Jag föreslår en statlig specialskola som är flexibel och ser till varje elevs individuella behov och förutsättningar. Jag anser att den statliga specialskolan skall ha den verkliga spetskompetensen i landet när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. Detta ställer stora krav på de professionella i skolorna att kontinuerligt utvärdera elevernas utveckling i förhållande till familjens situation samt situationen i hemkommunen eller hemskolan. Det som är bäst för den enskilde eleven skall alltid vara styrande för utformningen av elevernas utbildning.

Under de år möjligheten till vistidsutbildning har funnits kan vi konstatera att förbättringar i specialskolans verksamhet har skett. Sådana förbättringar är bl.a. hemkommunernas vetskap om att eleven fullgör en del av sin skolplikt i en statlig skola, hemkommunernas större ansvarstagande för sina elever, ökade valmöjligheter för eleverna och vårdnadshavarna, större flexibilitet i elevens skolgång samt möjligheten för eleven att få vara tillsammans med sin familj. Dessa positiva inslag vill jag föra in i den nya flexibla specialskolan.

I mina samtal med personalen vid Ekeskolan och Hällsboskolan har det framkommit att det inte är önskvärt med både en special-

skola där eleverna är inskrivna och visstidsutbildning. Jag föreslår att det i stället införs en flexibel specialskola där de positiva erfarenheterna från visstidsutbildning tas till vara. Skolorna skall därmed även fortsättningsvis aktivt samverka med elevernas hemkommuner.

Specialskolemyndigheten bör för alla sina elever ha en skyldighet att i slutet av varje läsår underrätta elevernas hemkommun om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling. Härigenom får hemkommunen kunskap om elevens skolgång i specialskolan. Detta underlättar ett ansvarstagande hos kommunen. I enlighet med grunderna för den kommunala självstyrelsen ankommer det på kommunerna att själva utforma verksamhetsformer för att på ett effektivt sätt kunna ta emot informationen. En lösning skulle kunna vara att det inom kommunen finns en kontaktperson som följer elevens utveckling.

I syfte att ge eleverna förutsättningar för fortsatt utbildning i sin hemskola eller hemkommun skall en del av elevens utbildning få ske i hemkommunens grundskola eller särskola. Detta måste ske i samverkan med kommunen. Föreslagen kontaktperson skulle kunna underlätta denna samverkan. Vidare bör Specialskolemyndigheten och kommunen gemensamt planera elevens fortsatta utbildning. Eleven och elevens vårdnadshavare skall också beredas tillfälle att delta i planeringen.

Slutligen bör företrädare för hemskolan eller hemkommunen medverka vid utvecklingssamtal i den utsträckning som behövs för att syftet med samtalet skall kunna uppnås.

Jag föreslår också att denna nya flexibla specialskola inte bör endast avse Ekeskolan och Hällsboskolan utan alla statliga specialskolor.

3.1 Skolornas organisation

Mina förslag:

3. Resurscenterverksamheten är nära sammanlänkad med verksamheten inom specialskolan. Dessa verksamheter bör inte skiljas åt utan de bör hållas ihop.
4. Resurscenterverksamheten i sin helhet samt Ekeskolan och Hällsboskolan förs över från Specialpedagogiska institutet till Specialskolemyndigheten.

Skälen för mina förslag

Skola och resurscenter hör ihop

Såväl Resurscenter tal och språk som Resurscenter syn Örebro besitter en omfattande kompetens inom sina respektive områden. Barnen och ungdomarna i specialskolan Ekeskolan och Hällsboskolan kan inte enbart ses som elever som fullgör sin skolplikt där. Skolan har ansvaret att se till att eleverna erbjuds undervisning av hög kvalitet. Skolan och resurscentret skall se till att regelbundna uppföljningar och utvärderingar av elevernas utveckling görs. Skolorna och resurscentren skall därutöver kontinuerligt informera vårdnadshavarna samt hemskolan eller hemkommunen om elevernas kunskapsutveckling. En helhetssyn kring elevernas hela livssituation är således nödvändig för att kunna skapa de bästa förutsättningarna för elevernas fortsatta utbildning och utveckling. Skolornas verksamhet hör därför intimt ihop med resurscentrens verksamhet att erbjuda specialpedagogisk utredning och att ge information till och utbildning av personal och vårdnadshavare. Verksamheterna vid skolorna och resurscentren bör därför hållas samman.

Specialskolemyndigheten som en operativ myndighet

Enligt sina direktiv Översyn av myndighetsstrukturen inom skolväsendet (dir. 2007:28) skall utredaren vid utarbetandet av sina förslag utgå från att en särskild myndighet skall ge råd och stöd i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder samt bedriva undervisning för vissa barn och ungdomar med funktionshinder. Utredaren skall därvid överväga möjlig-

heten att föra Specialskolemyndigheten som en operativ avdelning till myndigheten för statens samlade stöd till funktionshindrade.

Specialskolemyndigheten har redan i dag ansvar för skolverksamheten när det gäller döva, hörselskadade eller dövblindfödda elever. Specialskolemyndigheten är således en myndighet med ett operativt uppdrag. I linje med detta uppdrag och de ovannämnda direktiven föreslår jag att Specialskolemyndigheten ges uppdraget att även bedriva resurscenterverksamheten. Förändringen bör lämpligen genomföras den 1 juli 2008 eller då – med hänsyn till den ovannämnda utredningen (dir. 2007:28) – regeringen bestämmer.

3.2 Hemkommunernas roll

Mitt förslag:

5. I specialskoleförordningen införs bestämmelser om att specialskolan aktivt skall samverka med hemkommunen så att hemkommunen involveras i elevens utveckling i den statliga specialskolan.

Skälen för mitt förslag

Enligt förordningen om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter (2004:203) skall visstidsutbildning finnas vid Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan) och vid Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan). Utbildningen skall syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar. Utbildningen skall vidare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen.

Visstidsutbildningen har framförallt inneburit kommunernas aktiva ansvarstagande för elever i visstidsutbildning. Kritik har dock riktats mot visstidsutbildning när det gäller kontinuiteten i utbildningen. Elever och vårdnadshavare upplever osäkerhet när de inte vet hur länge eleven får behålla sin plats i visstidsutbildning. Jag anser att de positiva inslagen måste tas till vara i den nya flexibla specialskolan. Det är dock viktigt att eleverna och vårdnadshavarna kan känna trygghet med utbildningen i specialskolan. Av denna anledning föreslår jag att det i specialskoleförordningen skrivs bestämmelser som möjliggör skolornas samverkan med hemskolan eller hemkommunen

samtidigt som inskrivningen i specialskolan ger en möjlighet till kontinuitet i utbildningen.

3.3 Behovet av utbildningsplatser

Mitt förslag:

6. Specialskolemyndigheten ges i uppdrag att aktivt informera olika intressenter, såsom barnavårdscentraler, habiliteringar, skolor, organisationer och övriga ansvariga, om det råd och stöd samt skolor som staten genom myndigheten har att erbjuda.

Skälen för mitt förslag

I betänkandet Funkis – funktionshindrade elever i skolan (SOU 1998:66) konstaterades att ca en halv procent av alla barn och ungdomar har grav språkstörning och att det varje år föds ca 15 gravt synskadade barn i Sverige. I betänkandet Teckenspråk och teckenspråkiga – Översyn av teckenspråkets ställning (SOU 2006:54) konstaterades att antalet personer med språkstörning som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation uppgår till ca 20 per årskull.

I mina samtal med personalen på Ekeskolan och Hällsboskolan, de berörda myndigheterna samt de olika organisationerna har behovet av utbildningsplatser uppskattats från 0 till 300.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har genomfört intervjuer med ca 70 procent av de 35 kommuner som i dag har elever vid Resurscenter syn samt Resurscenter tal och språk. SKL konstaterar att de intervjuade kommunerna överlag är mycket nöjda med stödet som Resurscenter syn och Resurscenter tal och språk erbjuder. Kommunerna förutsätter att resurscenterverksamheten och möjligheten till besök för utredning samt visstidsutbildning finns kvar. SKL betonar vikten av att kommunen, vårdnadshavarna samt representanter för resurscentren gemensamt går igenom vilka alternativ som står till buds och att det sedan är upp till vårdnadshavarna att ta ställning till de olika alternativen. När det gäller behovet av framtida utbildningsplatser anser kommunerna enligt SKL att när det gäller Hällsboskolans målgrupp kan elevernas behov med rätta hjälpmedel oftast tillgodoses i hemkommunens skola. När det gäller

Ekeskolans målgrupp uppges svårigheterna emellertid vara betydligt större.

Jag anser att efterfrågan på utbildningsplatser är beroende av det utbud som den statliga specialskolan har att erbjuda och den information som elever och vårdnadshavare har att tillgå. Enligt min bedömning kommer inte någon större ökning av behovet av utbildningsplatser att ske omedelbart efter inrättandet av Ekeskolan och Hällsboskolan. Inom några år kommer behovet av utbildningsplatser sannolikt att öka något om information till olika intressenter ges.

”Man kan inte söka något som man inte vet existerar!”

Under utredningen har det framkommit stark kritik mot Specialpedagogiska institutets sätt att informera olika intressenter om de råd- och stödinsatser som finns att tillgå inom institutet. Bl.a. har flera organisationer framfört att en trolig anledning till det låga antalet elever i visstidsutbildning under senare år har berott på missuppfattningar om att Ekeskolan och Hällsboskolan har lagts ner och att informationen inte har varit tydlig.

För att Ekeskolan och Hällsboskolan skall bli ett verkligt stöd för de mest utsatta eleverna och familjerna anser jag att det är viktigt att informationsinsatserna om skolornas och resurscentrens möjligheter att erbjuda råd, stöd och utbildning skärps.

3.4 Ikraftträdande

Mitt förslag:

7. Ekeskolan och Hällsboskolan inrättas som statliga specialskolor fr.o.m. den 1 juli 2008 eller fr.o.m. den tidpunkt som regeringen bestämmer.

Skälen för mitt förslag

Föreslagna förändringar har nära samband med utredningen Översyn av myndighetsstrukturen inom skolväsendet m.m. (dir. 2007:28). Förändringarna bör därför samordnas med de förändringar som kan bli resultatet av nämnda utredning. Genom att i tiden samordna de förändringar som berör Specialpedagogiska institutet och Specialskolemyndigheten, ges dessa myndigheter bästa möjliga förutsättningar för att kunna ta sitt arbetsgivarpolitiska ansvar.

3.5 Barn och ungdomar med synskada

Mitt förslag:

8. Utbildningsdepartementet bör ta initiativ till en kartläggning av behovet av förbättrade arbetsformer när det gäller att tillgodose behoven hos barn och ungdomar med synskada.

Skälen för mitt förslag

Det har framkommit under utredningen att barn med synskada riskerar att inte bli upptäckta i tid och att de därmed inte får den hjälp som de är i behov av. Jag föreslår därför att Utbildningsdepartementet initierar en kartläggning av behov och föreslår åtgärder så att inget barn med synskador faller mellan stolarna och riskerar att gå miste om den hjälp som de har rätt till. I detta sammanhang bör uppmärksammas ansvarsfördelningen mellan olika huvudmän vilket givetvis gäller för alla grupper av funktionshindrade.

3.6 Uppföljning och utvärdering

Mitt förslag:

9. Utbildningsdepartementet tar initiativ till en uppföljning och utvärdering av verksamheten i den statliga specialskolan efter några års verksamhet och vidtar vid behov nödvändiga åtgärder.

Skälen för mitt förslag

En verksamhets kvalitet bör kontinuerligt granskas och utvärderas. Det är, enligt min mening, det bästa sättet att förbättra kvaliteten i verksamheten. Av denna anledning föreslår jag att verksamheten i den statliga specialskolan efter några år följs upp och utvärderas av en utomstående utvärderare. Utvärderaren skall vid behov föreslå nödvändiga åtgärder för att bibehålla eller förbättra kvaliteten i verksamheten.

4 Ekonomiska konsekvenser

Min bedömning: De föreslagna ändringarna innebär ökade kostnader för Specialskolemyndigheten. I motsvarande mån kommer kostnaderna för Specialpedagogiska institutet att minska. I ett längre perspektiv torde förslagen leda till vissa kostnadsökningar för staten. Föreslagna ändringar medför inte några kommunalekonomiska effekter.

Skälen för mina bedömningar

Mina förslag innebär att utbildnings- och resurscenterverksamheterna förs över från Specialpedagogiska institutet till Specialskolemyndigheten. Sammanlagt kostar dessa verksamheter drygt 146 miljoner kronor per år. Specialskolemyndighetens kostnader bör öka i denna omfattning. I motsvarande omfattning bör Specialpedagogiska institutets kostnader minska.

Utbildningsverksamheterna vid Ekeskolan och Hällsboskolan kostar i dag totalt cirka 75 miljoner kronor. Hur stort behovet av utbildningsplatser kommer att bli efter återetableringen av skolorna är svårt att ange en säker prognos för. Enligt min bedömning kommer det inte att bli någon större ökning av behovet omedelbart efter återetableringen. Däremot kommer behovet sannolikt att öka inom några år under förutsättning att information ges till olika intressenter. De fasta kostnaderna för skolorna är emellertid så höga att en ökning av antalet elever troligen inte följs av en lika stor ökning av kostnaderna. Skulle elevantalet fördubblas kan kostnadsökningen uppskattas att ligga i intervallet 8–25 miljoner kronor.

Mina förslag bör inte medföra några kommunalekonomiska effekter.

5 Författningskommentar

5.1 Förslag till lag om ändring i skollagen

1 kap.

6 §

Föreslagen ändring innebär att specialskolan skall finnas som skolform även för barn med synskada och ytterligare funktionshinder och för barn med grav språkstörning. Vad gäller synskadade avgränsas således målgruppen till barn med såväl synskada som ytterligare funktionshinder.

Vidare innebär föreslagen ändring att det utöver i paragrafen uppräknade funktionshinder kan finnas andra synnerliga skäl som medför att barnet inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan. Vad som avses med synnerliga skäl behandlas närmare i kommentaren till 3 kap. 3 §.

3 kap.

3 §

Föreslagen ändring i *tredje stycket* är en följd av att specialskolan skall finnas som skolform även för barn med synskada och ytterligare funktionshinder och för barn med grav språkstörning. Vidare innebär förslaget att det kan finnas andra synnerliga skäl än barnets funktionshinder som medför att barnet inte kan gå i grundskolan eller motsvarande del av särskolan. Även i dessa undantagsfall är det emellertid en förutsättning att barnet tillhör specialskolans målgrupp. Det skall således vara ett barn med synskada och ytterligare funktionshinder, dövhet, hörselskada eller grav språkstörning.

Huvudprincipen är att barn så långt som möjligt skall erbjudas utbildning i sin hemskola eller hemkommun. Barn har emellertid olika och varierande behov. Bedömningen om hemskolan eller hemkommunen kan tillgodose dessa behov måste därför grunda sig

på en helhetsbedömning av barnets individuella förutsättningar och hemkommunens möjlighet att ordna utbildning av hög kvalitet. Även elevens behov av trygghet och vårdnadshavarnas önskemål skall beaktas. Vid bedömningen skall barnets bästa sättas i främsta rummet. Detta kräver en objektiv bedömning av barnets helhets-situation.

Barnets funktionshinder kan innebära att det finns behov av specialistkompetens och speciella hjälpmedel som hemskolan eller hemkommunen inte har möjlighet att tillgodose barnet med. Även om hemkommunen eller hemskolan skulle kunna tillgodose dessa behov kan det finnas andra omständigheter som medför att det får anses vara till barnets bästa att gå i specialskolan. Sådan omständighet kan vara att barnet på grund av sitt funktionshinder har haft det mycket svårt med utanförskap i sin hemskola eller på annat sätt farit illa. Det är emellertid endast i undantagsfall som det på grund av andra omständigheter än barnets funktionshinder kan anses vara till barnets bästa att gå i specialskolan. Detta framgår av att det skall föreligga synnerliga skäl.

Av förslaget till det *fjärde stycket*, som är nytt, framgår att det vid bedömningen är barnets bästa som skall sättas i främsta rummet.

7 kap.

1 §

Föreslagen ändring är en följd av att specialskolan skall finnas som skolform även för barn med synskada och ytterligare funktionshinder och för barn med grav språkstörning.

15 kap.

7 §

Föreslagen ändring är en följd av att visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § inte längre skall finnas.

Övergångsbestämmelser

Punkten 2 innebär att elever som före den 1 juli 2008 har tagits emot till visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § skall beredas möjlighet att fullfölja utbildningen i enlighet med äldre bestämmelser.

5.2 Förslag till förordning om ändring i specialskoleförordningen

1 kap.

3 §

Föreslagen ändring i *första stycket* är en följd av att Ekeskolan och Hällsboskolan återetableras som riksskolor.

Andra stycket är nytt och innebär att en del av elevernas utbildning får ske i hemkommunens grundskola eller särskola. Förslaget omfattar elever vid alla statliga specialskolor. Det är emellertid en förutsättning att hemkommunen och staten är överens om detta. Utbildningen skall således ske i samverkan med elevens hemkommun. I kommentarerna till 6 kap. 8 och 9 §§ behandlas möjligheten till utbildning i hemkommunen närmare.

5 §

De i paragrafen nya definitionerna är överförda från förordning (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter. Detta är en följd av att möjligheten till visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) upphör. I stället föreslås en ny flexibel specialskola som har utformats med utgångspunkt i visstidsutbildningen. Av de överförda definitionerna har endast definitionen för *hemskola* ändrats till följd av att eleven enligt förslaget har mottagits till utbildning vid specialskolan och inte vid resurscenter.

8 §

Föreslagen ändring är en följd av att Ekeskolan och Hällsboskolan återetableras som riksskolor. Av paragrafen framgår målgruppen för respektive riksskola. Vad gäller Ekeskolan är målgruppen avgränsad till barn med såväl synskada som ytterligare funktionshinder.

9 §

Föreslagen ändring är en följd av att det skall finnas fler riksskolor än Åsbackaskolan.

11 a §

Paragrafen är ny och innebär att Specialskolemyndigheten i slutet av varje läsår skall underrätta elevernas hemkommun om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling. Förslaget omfattar elever vid alla statliga specialskolor. Syftet med föreskriften är att till-

försäkra att hemkommunen får kunskap om elevens skolgång i specialskolan. Därmed skapas förutsättningar för aktivt ansvarstagande hos kommunen. I enlighet med grunderna för den kommunala självstyrelsen ankommer det på kommunerna att själva utforma verksamhetsformer för att på ett effektivt sätt kunna ta emot informationen. En lösning skulle kunna vara att det inom kommunen finns en kontaktperson som följer elevens utveckling.

2 kap.

2 a §

Paragrafen är ny och är en följd av att resurscenterverksamheten föreslås att flyttas över från Specialpedagogiska institutet till Specialskolemyndigheten. Paragrafen motsvarar 3 § förordning (2001:286) med instruktion för Specialpedagogiska institutet. Någon förändring i sak är inte avsedd.

2 b §

Paragrafen är ny och motsvarar 1 § andra stycket förordning (2001:286) med instruktion för Specialpedagogiska institutet. Möjligheten till visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) upphör den 1 juli 2008. Barn och ungdomar som dessförinnan har tagits emot till sådan utbildning skall emellertid beredas tillfälle att fullfölja utbildningen i enlighet med äldre bestämmelser. Förslaget innebär att det är Specialskolemyndigheten och inte längre Specialpedagogiska institutet som skall bedriva undervisningen.

6 §

Det *tredje stycket* är nytt och är en följd av att resurscenterverksamheten föreslås att flyttas över från Specialpedagogiska institutet till Specialskolemyndigheten. Paragrafen motsvarar 11 § tredje stycket förordning (2001:286) med instruktion för Specialpedagogiska institutet.

3 kap.

5 §

Föreslagen ändring är en följd av att samma timplan inte är tillämplig för Ekeskolan som för övriga specialskolor.

5 a §

Paragrafen är ny och är en följd av att Ekeskolan återetableras som riksskola. Föreskriften motsvarar vad som gällde före den 1 juli 2000. Det föreskrivs dock, liksom i 5 §, att det är Specialskolemyndigheten som beslutar om fördelning av undervisningstiden på ämnen eller ämnesgrupper som finns i grundskolans timplan samt på språkval och elevens val.

6 kap.

8 §

Bestämmelsen i paragrafen är ny. Syftet med de nya bestämmelserna i 6 kap. 8 och 9 §§ är att skapa en flexibel specialskola. Genom att utforma denna med utgångspunkt i visstidsutbildning enligt nuvarande 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) och förordning (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter som förebild bör de goda erfarenheterna av nämnda utbildning kunna föras över till specialskolan. Avsikten är således att skapa förutsättningar för hemkommunen att aktivt ta ansvar för eleven och för att därmed kunna anpassa utbildningen efter varje elevs individuella förutsättningar. En sådan lösning ökar möjligheten för eleverna att vara tillsammans med sin familj och vänner. Detta ökar i sin tur elevernas och vårdnadshavarnas valmöjlighet.

Enligt den nya bestämmelsen i 1 kap. 3 § andra stycket får i samverkan med elevens hemkommun en del av elevernas utbildning ske i kommunens grundskola eller särskola. Av *första stycket* framgår att syftet med utbildning i hemkommunen är att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen.

Det är Specialskolemyndigheten som beslutar i frågan om en del av elevens utbildning skall ske i kommunens grundskola eller särskola. Frågan kan väckas på olika sätt. Således bör såväl skolans personal, eleven som elevens vårdnadshavare kunna väcka frågan. Innan Specialskolemyndigheten fattar beslut skall elevvårdskonferensen ha hörts och samråd med hemkommunen ha skett. Dessutom skall enligt *andra stycket* elevens vårdnadshavare eller, om eleven har fyllt 18 år, eleven själv fått tillfälle att yttra sig.

Av *tredje stycket* framgår att elevens bästa skall sättas i främsta rummet vid prövning om del av elevens utbildning skall ske i hemkommunens grundskola eller särskola. Motsvarande bestämmelse föreslås att införas i 3 kap. 3 § fjärde stycket skollagen (1985:1100). Som framgår av kommentaren till nämnda bestämmelse skall pröv-

ningen grunda sig på en objektiv bedömning av barnets helhets-situation. Barnets individuella förutsättningar och hemkommunens möjlighet att ordna utbildning av hög kvalitet skall beaktas. Hän-syn skall även tas till elevens behov av trygghet och vårdnadshava-rens önskemål.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt denna paragraf föreslås att finnas i en ny paragraf, 10 kap. 1 a §.

9 §

Paragrafen, som är ny, motsvarar 10 § andra och tredje stycket för-ordning (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter. Av paragrafen framgår bland annat att Specialskolemyndighe-ten och elevens hemkommun skall gemensamt planera elevens fort-satta utbildning. Hur den enskilda elevens utbildning skall utfor-mas och i vilken omfattning eleven skall gå i kommunens grund-skola eller särskola måste givetvis planeras utifrån elevens indivi-duella förutsättningar. Liksom vid visstidsutbildning skall eleven t.ex. kunna gå några dagar per vecka i grundskolan eller särskolan och övriga dagar i specialskolan. Av 7 kap. 4 § skollagen (1985:1100) framgår att staten skall svara för att eleven kostnadsfritt erhåller för utbildningen erforderliga resor.

8 kap.

8 §

Föreslagen ändring är en följd av att specialskolans målgrupp ut-ökas till att avse även barn med dels synskada och ytterligare funk-tionshinder, dels grav språkstörning.

10 kap.

1 a §

Paragrafen är ny och innebär att det går att överklaga Specialskole-myndighetens beslut i frågan om del av en elevs utbildning skall ske i hemkommunens grundskola eller särskola. Såväl positiva beslut, dvs. att utbildning skall ske i grundskolan eller särskolan, som ne-gativa beslut går att överklaga. I likhet med vad som i dag gäller för beslut om mottagande av elev för visstidsutbildning bör överkla-gande ske hos Skolväsendets överklagandenämnd. Vidare bör be-slutet få överklagas endast av elevens vårdnadshavare eller, om ele-ven fyllt 18 år, av eleven. Detta framgår av andra stycket.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordning (2000:448) om ändring i specialskoleförordningen

Föreslagen ändringen är en följd av att det är Specialskolemyndigheten och inte längre Specialpedagogiska institutet som efter den 1 juli 2008 skall bedriva utbildning för eleverna. För dessa elever innebär förslaget om ändring i specialskoleförordningen också att dem omfattas av de nya bestämmelserna om dels Specialskolemyndighetens skyldighet att i slutet av varje läsår underrätta elevernas hemkommun om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling, dels att del av elevernas utbildning får i samverkan med elevens hemkommun ske i kommunens grundskola eller särskola.

Övergångsbestämmelser

Andra punkten är en följd av att specialskolans målgrupp har förändrats.

5.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen med instruktion för Specialpedagogiska institutet

1 §

Förslaget innebär att det nuvarande andra stycket upphör att gälla. Ändringen är en följd av att Specialpedagogiska institutet inte längre skall bedriva undervisning för i stycket nämnda elever. Det är i stället Specialskolemyndigheten som skall bedriva undervisningen.

7 §

Föreslagen ändring är en följd av att Specialpedagogiska institutet inte längre skall bedriva undervisning.

11 §

Föreslagen ändring är en följd av att resurscenterverksamheten enligt nuvarande 1 § andra stycket och 3 § flyttas över till Specialskolemyndigheten.

14 §

Föreslagen ändring är en följd av att Specialpedagogiska institutet inte längre skall bedriva undervisning.

Övergångsbestämmelser

Av *andra punkten* framgår att äldre bestämmelse om överklagande skall tillämpas på beslut som rektor eller lärare har meddelat enligt föreskrifter i specialskoleförordningen (1995:401) före den 1 juli 2008.

5.4 Förslag till förordning om upphävande av förordningen om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter och förordningen om ersättning för elever som fullgör sin skolplikt i särskilda resurscenter

Förslaget är en följd av att möjligheten till visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) upphör den 1 juli 2008. Elever som före nämnda dag har tagits emot till sådan utbildning skall emellertid beredas möjlighet att fullfölja utbildningen i enlighet med äldre bestämmelser. Det föreskrivs därför i *första punkten* i övergångsbestämmelserna att förordningarna fortfarande skall gälla i fråga om dessa elever. *Andra punkten* i övergångsbestämmelserna är en följd av att det efter den 1 juli 2008 är Specialskolemyndigheten och inte längre Specialpedagogiska institutet som bedriver utbildningen.

5.5 Övriga författningsförslag

Övriga förslag till ändringar är följder av att möjligheten till visstidsutbildning enligt 10 kap. 3 a § skollagen (1985:1100) upphör den 1 juli 2008.

Kommittédirektiv

Statliga specialskolor – bättre förutsättningar och tydligare ansvarsfördelning Dir. **2006:127**

Beslut vid regeringssammanträde den 7 december 2006

Sammanfattning av uppdraget

Regeringen anser att alla elever har rätt till en bra skola där de kan trivas och utvecklas. Elever har dock olika behov. För att kunna tillgodose de olika behoven behövs olika utbildningsalternativ, ibland med specialistkompetens eller specifika hjälpmedel. Regeringen anser därför att elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform bör öka.

En särskild utredare skall därför få i uppdrag att utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning.

Utredaren skall också kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder samt lämna förslag på lämplig dimensionering och organisationsform för en sådan specialskola.

Utredaren skall vidare granska ansvarsfördelningen mellan staten och kommunen när det gäller utbildning för döva, hörselskadade eller dövblinda elever och om det finns anledning till ändring lämna nödvändiga förslag. Uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder.

Den del av uppdraget som avser återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor skall redovisas till regeringen senast den 15 maj 2007. Uppdraget i övrigt skall redovisas senast den 3 december 2007.

Bakgrund

Den statliga specialskolan

Enligt 7 kap. 1 § skollagen (1985:1100) skall utbildningen i specialskolan syfta till att ge barn och ungdomar med dövhet eller hörselskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Av 7 kap. 5 § skollagen framgår att utbildningen i specialskolan skall bedrivas vid flera särskilda enheter samt att regeringen meddelar föreskrifter om enheterna och deras upptagningsområden. Enligt 1 kap. 3 § specialskoleförordningen (1995:401) skall specialskolan ha fem skolenheter med regionala upptagningsområden (regionsskolor) och en skolenhet för elever från hela landet (riksskola).

Till grund för nuvarande reglering ligger riksdagens beslut med anledning av förslagen i propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Som en följd av beslutet gavs en organisationskommitté i uppdrag att utveckla och lägga fram förslag om den konkreta utformningen av en förändrad organisation för statens stöd i specialpedagogiska frågor. Beslutet innebar bl.a. att statens råd och stöd i specialpedagogiska frågor skulle samlas till en myndighet – Specialpedagogiska institutet – varvid även verksamheterna vid Ekeskolan och Hällsboskolan föreslogs överföras till myndigheten.

För Ekeskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna vid Ekeskolan skulle avvecklas successivt med början fr.o.m. den 1 juli 2001. Beslutet innebar också att verksamheterna vid Ekeskolans resurscenter och Tomtebodaskolans resurscenter skulle slås ihop till ett gemensamt resurscenter.

Även för Hällsboskolan innebar beslutet att de fasta skoldelarna skulle avvecklas successivt fr.o.m. den 1 juli 2002 samtidigt som det vid skolan skulle finnas ett resurscenter för barn och ungdomar med grav språkstörning.

Både för Ekeskolan och Hällsboskolan innebar beslutet att resurscenterverksamheten skulle stärkas i takt med att skolverksamheten minskade. Vid resurscentren skulle det dessutom enligt riksdagens beslut finnas en mindre skoldel för visstidsplaceringar. Med en sådan placering avsågs att en elev, som ett led i sin utbildning i hemkommunens skola, erbjuds insatser från resurscentrets sida.

Beslutet innebar att barn och ungdomar med synskada och ytterligare funktionshinder samt barn och ungdomar med grav språkstörning inte längre omfattades av specialskolans målgrupp.

Specialskola för döva, dövblinda och hörselskadade

Gruppen döva, dövblinda och vissa hörselskadade barn har teckenspråket som sitt första språk. Dessa elevers behov av kommunikation och undervisning i teckenspråk är, i de allra flesta fall, inte möjliga att möta i den kommunala skolan. Som en följd av den ovan nämnda propositionen förblev staten huvudman för dessa specialskolor och en gemensam myndighet under ledning av en styrelse inrättades. Möjligheten att anordna utbildning i specialskolan i särskilda undervisningsgrupper förlagda till grundskolan togs samtidigt bort.

Förlängd skolgång

Enligt 7 kap. 6 § andra stycket skollagen i paragrafens lydelse före den 1 juli 2000 får ungdomar som efter skolpliktens upphörande inte bedöms kunna gå i gymnasieskolan därför att de är utvecklingsstörda, i mån av plats, genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyller 21 år.

Bestämmelserna om förlängd skolgång i specialskolan togs bort eftersom det ansågs saknas skäl för att elever i gymnasieåldern skulle tillhöra specialskolans målgrupp.

Visstidsutbildning vid särskilda resurscenter

Enligt 10 kap. 3 a § skollagen får barn som är synskadade eller gravt språkstörda fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter. Utbildningen skall med nödvändiga avvikelser motsvara utbildningen i grundskolan respektive särskolan.

Enligt förordningen (2004:203) om vistidsutbildning vid särskilda resurscenter skall det finnas vistidsutbildning vid Resurscenter syn Örebro (Ekeskolan) och vid Resurscenter tal och språk (Hällsboskolan). Syftet med utbildningen vid resurscentren är att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje

elevs förutsättningar. Utbildningen skall vidare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemskolan eller i hemkommunen.

Riksgymnasieutbildning

För vissa elever med funktionshinder har staten åtagit sig ett utökat ansvar genom att stödja riksrekryterande gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever i Örebro (RGD/RGH) samt riksrekryterande gymnasieutbildning med särskilt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade elever (rh-anpassad utbildning) i Kristianstad, Göteborg, Stockholm och Umeå. I Örebro bedrivs också riksrekryterande verksamhet med statligt stöd för döva och hörselskadade elever med utvecklingsstörning.

Samtliga riksgymnasier har kommunala huvudmän. För verksamheten i Örebro kommun finns avtal mellan staten och kommunen, och även den rh-anpassade utbildningen bedrivs enligt överenskomelser mellan staten och respektive huvudman.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

I dag finns sex statliga specialskolor. Fem av dem är regionala skolor för döva eller hörselskadade elever och en är en rikstäckande skola för döva eller hörselskadade elever som dessutom har en utvecklingsstörning. De fem regionala specialskolorna finansieras dels av statliga anslag, dels av bidrag från elevens hemkommun. Hemkommunen är skyldig att betala en särskild avgift för en elev som blivit antagen till specialskolan.

Det finns också sex regionala hörselklassskolor med kommunen som huvudman. Dessa erbjuder i vissa fall tvåspråkig undervisning, dvs. även en teckenspråkig miljö. De regionala hörselklassskolorna finansieras av kommunen i vilken skolan är belägen, av elevernas olika hemkommuner och i ett fall utgår ett särskilt statligt bidrag till skolan. Hemkommunen har dock ingen skyldighet att betala ersättning. Hemkommunen är inte heller skyldig att stå för skolskjuts-kostnaden.

Framväxten av kommunala skolor som erbjuder elever med dövhet eller hörselskada utbildning som till vissa delar motsvarar utbild-

ningen inom den statliga specialskolan innebär att möjligheterna att välja skola ökar för elever och vårdnadshavare. För att få en belysning av kunskapsutvecklingen dels för elever i den statliga specialskolan, dels för elever i skolor med kommunen som huvudman, har regeringen gett Specialskolemyndigheten i uppdrag att i samråd med Statens skolverk analysera och redovisa eventuella skillnader i elevernas måloppfyllelse inom dessa skolformer (U2005/9498/BIA).

Samtidigt är hemkommunen inte skyldig att betala ersättning för en elev som blivit antagen i en kommunal hörselklasskola, vilket riskerar begränsa elevers och vårdnadshavares reella möjligheter att välja en skola med anpassad pedagogik och miljö.

Behovet av en utredning

Den svenska handikappolitiken utgår från den nationella handlingsplanen för handikappolitiken *Från patient till medborgare* (prop. 1999/2000:79). I handlingsplanen slås bl.a. fast att elever med funktionshinder bör, på samma sätt som övriga barn och ungdomar, ha möjlighet att bo med sina föräldrar eller i deras närhet och gå i skola i närheten av hemmet. Till grund för handlingsplanen ligger flera internationella överenskommelser, t.ex. FN:s standardregler, barnkonventionen samt Salamancadeklarationen.

Regeringens principiella utgångspunkt är att alla elever, oavsett förutsättningar, har rätt till en bra skola där de kan trivas och ges förutsättningar att nå kunskapsmålen. Elever har dock olika behov. För att kunna tillgodose de olika behoven behövs olika utbildningsalternativ, ibland med specifik specialistkompetens och specifika hjälpmedel. Regeringen anser därutöver att elevers och vårdnadshavares möjligheter att välja skolform skall öka.

Enligt skollagen skall alla barn och ungdomar ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Skollagen anger även att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Utifrån den ovan beskrivna utgångspunkten har regeringen i budgetpropositionen för år 2007 (prop. 2006/07:1, utg.omr. 16, s. 103 f.) aviserat att Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor samt att ett riksgymnasium för elever med synskada och ytterligare funktionshinder skall inrättas. Hur återetableringen av Ekeskolan och Hällsboskolan samt inrättandet av

ett riksgymnasium för elever med synskada och ytterligare funktionshinder skall ske behöver utredas.

Regeringen anser därutöver att det finns betydande skillnader i förutsättningarna för de skolor som erbjuder utbildning för döva eller hörselskadade elever. Ersättningsnivåerna varierar beroende på vilken typ av anpassad utbildning det rör sig om, vilket leder till olika finansiella förutsättningar för skolorna. Hemkommunens skyldigheter varierar dessutom, liksom det ansvar staten tar för finansieringen. Gränsdragningen mellan det statliga respektive kommunala åtagandet när det gäller utbildningen för döva eller hörselskadade elever blir därmed oklar, vilket leder till att eleverna ges olika förutsättningar att nå skolans mål beroende på funktionshinder och bostadsort. Hur ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna kan förtydligas för att varje elev skall ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och få möjlighet att gå i en skola där miljön är sådan att han eller hon får de bästa förutsättningarna att utvecklas.

Uppdraget

Utgångspunkten för utredningen skall vara elev- och föräldraperpektivet samt varje elevs rätt till en utbildning som ger henne eller honom möjlighet att nå utbildningens mål.

Återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor

Utredaren skall utreda och föreslå hur Ekeskolan och Hällsboskolan skall återetableras som statliga specialskolor för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav språkstörning. I uppdraget ingår att kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli.

Utredaren skall dessutom analysera och föreslå hur skolorna skall organiseras och på vilket sätt elevernas hemkommuner kan involveras i elevernas skolgång i en statlig specialskola. Utredaren skall även redovisa förslagets administrativa och organisatoriska konsekvenser.

Utredaren skall därutöver redovisa både övergripande ekonomiska konsekvenser av förslagen och göra en kostnadsberäkning

för berörda myndigheter. Därutöver skall utredaren föreslå nödvändiga författningsändringar.

En specialskola för elever i gymnasieåldern när det gäller elever med synskada och ytterligare funktionshinder

Utredaren skall kartlägga och analysera hur stort behovet av utbildningsplatser kan förväntas bli vid inrättande av en statlig specialskola för elever i gymnasieåldern med synskada och ytterligare funktionshinder. Utredaren bör beakta huruvida en sådan skola bör kunna ta emot elever som befinner sig i olika skolformer såsom gymnasieskola, gymnasiesärskola eller om eleven är i behov av en förlängd skolgång i specialskolan. Utredaren skall analysera och lämna förslag på en lämplig organisationsform för en sådan specialskola samt vid behov lämna förslag till författningsändringar om möjligheten till förlängd skolgång i specialskolan.

Utredaren skall även redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen samt föreslå övriga nödvändiga författningsändringar.

Statliga specialskolor i förhållande till kommunernas ansvar och möjlighet att anordna utbildning för elever med vissa funktionshinder

Utredaren skall kartlägga och analysera hur utbildningen för döva, hörselskadade eller dövblinda elever utifrån behov och efterfrågan bäst kan organiseras så att eleverna ges möjlighet att få en ändamålsenlig utbildning av hög kvalitet. Utredaren skall särskilt analysera skillnaderna mellan statliga specialskolor för döva och hörselskadade elever samt regionala hörselklasskolor med kommunen som huvudman, t.ex. Alviksskolan i Stockholm. Denna del av uppdraget omfattar även utbildning vid riksgymnasieskolor för döva eller hörselskadade elever samt elever med svåra rörelsehinder.

Utifrån detta underlag skall utredaren överväga om det krävs förändringar i styrning, organisation eller ansvarsfördelning för utbildningen. I det fall utredaren lämnar förslag till åtgärder skall utredaren redovisa de ekonomiska konsekvenserna av förslagen samt föreslå nödvändiga författningsändringar.

Genomförande av uppdraget

Utredaren skall i sitt arbete samverka med berörda skolhuvudmän, myndigheter, utredningar och handikapporganisationer samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Den del av uppdraget som avser återetablering av Ekeskolan och Hällsboskolan som statliga specialskolor redovisas till regeringen senast den 15 maj 2007.

Uppdragen skall i övriga delar redovisas senast den 3 december 2007.

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Alicia Ormazábal
Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2007

ISBN 978-91-38-22740-4
ISSN 0375-250X

Statens offentliga utredningar 2007

Kronologisk förteckning

1. Telefonsäljning. Jo.
2. Från socialbidrag till arbete.
+ Bilaga. Fördjupningsstudier.
+ Lätläst. Sammanfattning. S.
3. Föräldraskap vid assisterad befruktning. Ju.
4. Trafikinspektionen
– en myndighet för säkerhet och skydd inom transportområdet. N.
5. Summa summarum – en fristående myndighet för utredning av anmälningar om brott av poliser och åklagare? Ju.
6. Målsägandebiträdet.
Ett aktivt stöd i rättsprocessen. Ju.
7. Den nya inskrivningsmyndigheten. M.
8. Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning. Ju.
9. Svenskan i världen. UD.
10. Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. Fi.
11. Regional utveckling och regional samhällsorganisation. Fi.
12. Hälso- och sjukvården. Fi.
13. Staten och kommunerna – uppgifter, struktur och relation. Fi.
14. Renovering av bostadsmarknad efterlyses!
Om ungas möjligheter till en egen bostad.
Rapport nr 1:
Om bara någon kunde säga vad jag ska göra för att få en bostad så skulle jag göra det.
Rapport nr 2:
Måste man ha tur?
Studier av yngre på bostadsmarknaden i svenska städer.
Rapport nr 3:
Effektiv bostadsservice och förmedling av bostäder – ur ett dubbelt användarperspektiv.
Rapport nr 4:
Unga vuxna på bolånemarknaden. M.
15. Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.
Idébok:
Jämställd medborgarservice. Goda råd om jämställdhetsintegreringen. En idébok för chefer och strateger.
Metodbok:
JämStöd Praktika. Metodbok för jämställdhetsintegrering. IJ.
16. Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag. S.
17. Äktenskap för par med samma kön. Vigsselfrågor. Ju.
18. Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar. N.
19. Friskare tänder – till rimliga kostnader. S.
20. Administrativa sanktioner på yrkesfiskets område. Jo.
21. GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar. M.
22. Skyddet för den personliga integriteten. Kartläggning och analys. Del 1+2. Ju.
23. Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet. Fi.
24. Veterinär fältverksamhet i nya former. Jo.
25. Plats för tillväxt? Fi.
26. Alternativ tvistlösning. Ju.
27. Auktorisation av patentombud. N.
28. Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan. Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem. U.
29. Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser? Ju.
30. Två nya statliga specialskolor.
+ Lätläst+ Daisy. U.

Statens offentliga utredningar 2007

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Föräldraskap vid assisterad befruktning. [3]
Summa summarum – en fristående myndighet för utredning av anmälningar om brott av poliser och åklagare? [5]
Målsägandebiträdet.
Ett aktivt stöd i rättsprocessen. [6]
Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning. [8]
Äktenskap för par med samma kön.
Vigsselfrågor. [17]
Skyddet för den personliga integriteten.
Kartläggning och analys. Del 1+2. [22]
Alternativ tvistlösning. [26]
Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser? [29]

Utrikesdepartementet

- Svenskan i världen. [9]

Socialdepartementet

- Från socialbidrag till arbete.
+ Bilaga. Fördjupningsstudier.
+ Lättläst. Sammanfattning. [2]
Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag. [16]
Friskare tänder – till rimliga kostnader. [19]

Finansdepartementet

- Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. [10]
Regional utveckling och regional samhällsorganisation. [11]
Hälso- och sjukvården. [12]
Staten och kommunerna – uppgifter, struktur och relationer. [13]
Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet. [23]
Plats för tillväxt? [26]

Utbildningsdepartementet

- Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan.
Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem. [28]
Två nya statliga specialsolor.
+ Lättläst+ Daisy. [30]

Jordbruksdepartementet

- Telefonförsäljning. [1]
Administrativa sanktioner på yrkesfiskets område. [20]
Veterinär fältverksamhet i nya former. [24]

Miljödepartementet

- Den nya inskrivningsmyndigheten. [7]
Renovering av bostadsmarknad efterlyses!
Om ungas möjligheter till en egen bostad.
Rapport nr 1:
Om bara någon kunde säga vad jag ska göra för att få en bostad så skulle jag göra det.
Rapport nr 2:
Måste man ha tur?
Studier av yngre på bostadsmarknaden i svenska städer.
Rapport nr 3:
Effektiv bostadsservice och förmedling av bostäder – ur ett dubbelt användarperspektiv.
Rapport nr 4:
Unga vuxna på bolånemarknaden. [14]
GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar. [21]

Näringsdepartementet

- Trafikinspektionen
– en myndighet för säkerhet och skydd inom transportområdet. [4]
Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar. [18]
Auktorisation av patentombud. [27]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.

Idébok:

Jämställd medborgarservice. Goda råd om jämställdhetsintegreringen. En idébok för chefer och strateger.

Metodbok:

JämStöd Praktika. Metodbok för jämställdhetsintegrering. [15]